

Twée seizoenen AVB, een ramp

Marleen Boerjan en Mari van Iersel

Imkers uit de regio Boxtel zijn twee seizoenen, 1998 en 1999, getroffen door het Amerikaans Vuilbroed (AVB). Wat betekent dat voor de imker? In elk geval dat er imkers zijn waarbij vorig jaar bijen en materiaal vernietigd zijn, die vervolgens weer zijn opgestart en nu weer opnieuw mogen beginnen. Het betekent ook solidariteit tussen de getroffen en creativiteit om een vervolg besmetting te voorkomen. Een en ander is een goede reden om eens bij de imkers langs te gaan en hun verhaal op te tekenen.

We hebben gesproken met voorzitter en leden van de bijenhoudersvereniging St. Ambrosius te Boxtel

296

Mogelijke bronnen van besmetting

Welke zijn de bronnen van besmetting? Dat zouden we graag willen weten, maar op dit moment kunnen we niets anders doen dan beredeneren welke situaties mogelijk een bron voor de besmetting kunnen zijn. Voor zover tot nu toe bekend is Nederland, dankzij het tot nu toe gevoerde beleid, bijna vrij van AVB en dat is een groot goed. Immers bij het uitwisselen en verkopen van bijen, koninginnen en materiaal hoeven we niet na te denken over een mogelijke verspreiding van AVB sporen. Ook hoeven we, anders dan in de landen om ons heen, niet te bestrijden. Aan de bestrijding van de varroamijt hebben we onze handen al vol. In het buitenland komt AVB echter algemeen voor en dat betekent dat de kans dat geïmporteerde honing, bijen en (gebruikt) materiaal besmet zijn met AVB bijna honderd procent is. In het verleden werden er ook wel eens haarden met AVB gevonden, maar dit was altijd in de buurt van een bedrijf dat buitenlandse honing verwerkt. Bijen weten de gebruikte vaten wel te vinden, snoepen van deze buitenlandse honing en nemen dus altijd sporen mee naar de kast. Het is dan ook van groot belang dat voorkomen wordt dat bijen 'honing' gaan verzamelen in de hallen van een bedrijf dat buitenlandse honing verwerkt. En dit blijkt steeds weer een lastige zaak: bijen kunnen door kleine gaatjes sluipen ook al worden gebruikte vaten meteen afgesloten.

De import van bijen en materiaal kwam in het verleden ook wel voor, maar zeker niet op de schaal waarmee dit tegenwoordig gebeurt. Het importeren van koninginnen is bijna algemeen goed geworden en de kans dat er dan AVB sporen meekomen is dan ook beslist aanwezig. Gelukkig is men zich er steeds beter van

bewust dat het in te voeren materiaal van te voren op AVB wordt onderzocht. Conclusie van deze inleiding is dus dat we twee mogelijke bronnen van invoer van AVB sporen kennen: buitenlandse honing en buitenlandse bijen.

Boxtel 1998

In de bijenstal van het milieucentrum 'De Kleine Aarde' werd een bijenteelt cursus gegeven. Voor de deze cursus zijn bijenvolken uit de gehele omgeving naar het milieucentrum in Boxtel gebracht. Het is dus best mogelijk dat één van de cursusvolken besmet was met AVB sporen. Immers, tot vóór dit jaar dacht geen enkele imker eraan om zijn volken te bemonsteren en het monster vervolgens te laten onderzoeken op de aanwezigheid van AVB sporen.

In Boxtel is de honingzemerij 't Zuiden gevestigd. Deze verwerkt zowel Nederlandse als Buitenlandse honing. Uit het bovenstaande kan geconcludeerd worden dat deze honingzemerij een bron van besmetting kan zijn. De imkers met wie wij spraken zijn er dan ook van overtuigd dat de honingzemerij een belangrijke bron is. Zeker is dat niet, want er zijn immers imkers in de buurt van de honingzemerij die bij het voorjaarsonderzoek vrij waren/zijn van AVB sporen. Uit het voorafgaande mag duidelijk zijn dat er in Boxtel een aantal mogelijke bronnen van AVB sporen kunnen zijn en oplettende imkers wilden weten of er sporen van AVB te vinden waren.

Allerte imkers

'Laten we voederkransmonsters van onze volken nemen en die opsturen naar Celle', was dan ook het

Kasten klaar voor vernietiging. Foto: Martin Tholen

voorstel van een van de koninginnentelers die in de omgeving van Boxtel actief zijn. Zo gezegd en gedaan, in 1998 zijn dus de eerste monsters naar Celle opgestuurd en wat bleek: in een aantal monsters werden sporen van AVB aangetroffen. In de betreffende volken was de ziekte vervolgens ook met het blote oog te zien. Het was dus raak, een besmettingshaard was gevonden en het Centrale Meldpunt Bijenziekten in Hilvarenbeek werd gewaarschuwd. Daarna ging het snel; de RVV komt alle volken in een straal van 3 km rondom de haard bemonsteren en de besmette stallen worden getaxeerd en geruimd.

Ondanks voorzorgsmaatregelen

In 1998 is van in totaal 7 imkers alle materiaal, bijen, kasten, slingers vernietigd. De stallen zijn grondig gedesinfecteerd en opnieuw geschilderd. Een ramp dus voor de getroffen imkers maar de imkers wilden toch weer beginnen en er zijn nieuwe bijenvolken en -kasten aangeschaft. Uit voorzorg zijn de nieuwe bijenvolken op AVB onderzocht vóór aanschaf. Ondanks deze voorzorgsmaatregelen werden er in 1999 weer sporen gevonden en begon het hele verhaal opnieuw. Voor een aantal imkers betekende dit voor een tweede keer opnieuw beginnen, met nieuwe kasten en bijen, een ramp dus!

Een bijzondere situatie in Boxtel

De Boxtelse imkers vinden dat zij in een zeer bijzondere situatie verkeren. De imkers zeggen het volgende: 'Omdat de honingzemerij al jaren buitenlandse honing verwerkt en de bijen al die jaren daar al op vliegen zonder dat het tot een uitbraak van AVB kwam, moet het wel zo zijn dat de bijen deze ziekte met hun eigen afweer systeem buiten hebben weten te houden. Als er bij iemand in deze omgeving AVB uitbreekt dan zal de RVV bij de Boxtelse imkers altijd volken vinden met sporen van AVB, of nu de honingzemerij de bron is of dat deze ziekte van buiten het Boxtelse gebied is binnengebracht. De volken zullen echter altijd worden geruimd, terwijl de geschiedenis in Boxtel heeft geleerd dat het helemaal niet zeker is dat de aanwezigheid van sporen een uitbreken van de ziekte betekent. Het zou zeer interessant zijn te onderzoeken of de aangetroffen sporen identiek zijn met de sporen in de volken waarbij klinische verschijnselen zijn aangetroffen.' Met andere woorden: 'Als er in dit gebied Amerikaans vuilbroed uitbreekt zijn de imkers rond de honingzemerij altijd de klos, ook al komen hun AVB-sporen van de honingzemerij en niet uit de zieke volken die besmet zijn geraakt via een andere bron dan de honingzemerij'.

Positieve en negatieve kanten

De Boxselse imkers kunnen dus uit ervaring spreken als het gaat over de Nederlandse methode van bestrijden van het AVB. Zoals bekend verondersteld mag worden, bestaat de Nederlandse bestrijding uit de 'totale vernietiging van al het materiaal' of in andere woorden de 'Stamping-out methode'. Over het algemeen zijn de imkers tevreden over de maatregelen en de hoogte van de vergoedingen. Toch zijn er vele vragen aan de RVV en de Werkgroep Amerikaans Vuilbroed van de bedrijfsraad. Belangrijke vragen zijn bijvoorbeeld: waarom worden niet alle imkers in de omgeving bemonsterd. In Boxtel is, zowel in 1998 als 1999, een aantal niet bemonsterd. Bij een van de vorig jaar niet bemonsterde imkers is dit jaar de ziekte uitgebroken. Een bittere pil! Een andere vraag betreft de bestrijding zelf, het is niet duidelijk wanneer al het materiaal vernietigd wordt: 'is het ontdekken van sporen voldoende of moeten er ook klinische verschijnselen zijn'. Waarom is er slechts 1 keer bemonsterd en niet twee keer, wat de afspraak was? Wat is precies het beleid bij de taxatie van bijen en materiaal. Bij de ene imker wordt ook de slinger vernietigd, terwijl bij een ander een goede ontsmettingsbeurt van de slinger voldoende was. Waarom worden de imkers waar de nieuwe bijenvolken gekocht zijn niet systematisch bemonsterd?.

297

Suggesties en vragen aan RVV en de Werkgroep Amerikaans Vuilbroed

Aan het einde van het gesprek hebben de Boxselse imkers nog een aantal ideeën om de bestrijding te optimaliseren.

1. De RVV moet methodischer en consequenter werken:
 - alle imkers binnen het vervoersgebied bemonsteren;
 - ook de leveranciers van nieuw bijenmateriaal zouden bemonsterd moeten worden;
 - alleen ruimen bij klinische verschijnselen;
 - afspraken moeten nagekomen worden;
2. Het onderzoek dat door de Ambrosiushoeve wordt gedaan is voor de imkers te onzichtbaar, we willen best meer betalen maar dan moet wel duidelijk zijn waarvoor
3. Er moet meer in onderzoek naar bronnen van besmetting worden geïnvesteerd. De Ambrosiushoeve zou bijvoorbeeld volken bij de Honingzemerij 't Zuiden kunnen zetten, om daarin het eventueel voorkomen van AVB te volgen.